

Verslag aan de Provincieraad

betreft **Reglement betreffende het behoud en de maalvaardigheid van historische molens (draaipremie)**
Aanpassing van het reglement van 16 oktober 1996 m.b.t. de met betrekking tot de toekenning van een molendraaipremie aan onbezoldigde molenaars ter bevordering van het onderhoud en de maalvaardigheid van de Oost-Vlaamse historische molens.

bevoegde gedeputeerde An Vervliet

Mevrouwen en mijne Heren,

1. Context provinciale molendraaipremie

Sinds 1992 voorziet het provinciebestuur van Oost-Vlaanderen in een provinciale molendraaipremie. Dit is een premie voor onbezoldigde molenaars op vrijwillige basis en de opdrachtgevers van bezoldigde molenaars die Oost-Vlaamse historische ambachtelijke molens (wind-, water- of rosmolens) in werking stellen.

Onze zusterprovincie West-Vlaanderen stelt eveneens soortgelijke molendraaipremie ter beschikking.

De erfgoedsite Mola-Molencentrum van de directie Erfgoed en Erfgoedsites stelt de Provincieraad voor om het reglement daartoe te actualiseren.

2. Doel van een provinciale molendraaipremie

Beoogt het stimuleren van dynamisch onder- en behoud van het onroerend molenerfgoed op het grondgebied van de provincie Oost-Vlaanderen en van een actieve openstelling ervan voor publiek.

3. Het doelveld

Op basis van de definitie "historische molen" worden op het grondgebied van de provincie Oost-Vlaanderen thans nog 54 watermolens, 39 windmolens (15 staakmolens; 24 bovenkruisers), 4 rosmolens geteld. In 2009 werden in onze provincie 80 ambachtelijke mechanische maalderijen opgenomen in de vastgestelde lijst van bouwkundig erfgoed: 13 ervan zijn thans decretaal beschermd als monument.

4. Motivatie om het reglement voor de provinciale molendraaipremie te actualiseren

Mola stelt voor om het huidige van kracht zijnde reglement, dat in de Provincieraad van 9 december 1992 in werking trad, te actualiseren. Om het nut en doeltreffendheid van de provinciale molendraaipremie te behouden en te verbeteren moeten deze aanpassingen tegemoet komen aan onduidelijkheden, aan het geëvolueerde onroerend erfgoedbeleid, aan de nood aan bijsturingen die tijdens de voorbije werking zijn vastgesteld en aan de digitale mogelijkheden die zijn gegroeid om de te voeren administratie daartoe te ondersteunen.

5. Aanpassingen ten opzichte van het bestaande reglement

5.1. Toelaten van beschermde ambachtelijke mechanische maalderijen tot de Provinciale molendraaipremie (Art.4§1).

De industrieel-technische revolutie van de 19de eeuw met haar schaalvergroting, de explosieve bevolkingstoename en de levensstandaardverhoging met haar specifieke eisen tijdens de 20ste eeuw hadden tot gevolg dat in de periode 1918-1950 negentig procent van het historische wind- en watermolenbestand in de Lage Landen verdween. Vooral op het platteland probeerden de honderden klassieke molenaars in hun levensonderhoud te voorzien met de inrichting van kleine gemechaniseerde ambachtelijke maalderijen.

Die werden ondergebracht in stenen windmolens, waarvan de oorspronkelijke inrichting niet zelden gedeeltelijk werd onttakeld, of in pretenteloze weliswaar karakteristieke gebouwtjes.

In de periode 1960-1970 verloren ook deze ambachtelijke maalderijen hun economische concurrentievermogen.

In 2009 nam het huidige Vlaamse agentschap Onroerend Erfgoed het initiatief om honderden ambachtelijke mechanische maalderijen op te nemen in de lijst van vastgesteld bouwkundig erfgoed. Ondanks deze semi-juridische bescherming worden nog jaarlijks, ook in Oost-Vlaanderen, telkens verscheidene van deze maalderijen gesloopt.

Nochtans getuigen zij van meestal vele honderden jaren landelijke maalactiviteit en gemeenschapsleven op die locatie, meestal met een eeuwenlange voorgeschiedenis onder de vorm van wind- of watermolen.

De provinciale molendraaipremie is zonder twijfel een probaat middel om de eigenaars te stimuleren om dit klein onroerend erfgoed te bewaren, te onderhouden en (weer) in werking te houden

Tot heden blijven immers, buiten een zeldzame poging, het erfgoedveld en het publiek verstoken van gestructureerde kennismaking met een belangrijke molenerfgoedperiode en dus element van het onroerend molenerfgoed.

Mola stelt voor om in deze fase de toegang tot de Oost-Vlaamse molendraaipremie te beperken tot de als monument beschermde ambachtelijke mechanische maalderijen. Argumentatie daartoe is het in de provinciale meerjarenplanning voorziene budget voor de molendraaipremie niet onder druk te zetten.

Op korte termijn zijn in Oost-Vlaanderen slechts 6 waardevolle mechanische maalderijen maalvaardig om de draaipremie te kunnen ontvangen.

Anderzijds kan deze handelswijze eigenaars extra stimuleren om hun mechanische maalderij te laten beschermen als monument.

5.2. Aanpassing van het vereiste minimum aantal omwentelingen van de hoofdas (Art.6§1)

Om het stimulerende effect van de molendraaipremie ten volle te benutten wordt een aanpassing van het te behalen minimum aantal omwentelingen van de hoofdas voorgesteld.

Type molen	Reglement 1992	Reglement 2021
windmolen	18 000 omwentelingen	12 000 omwentelingen
rosmolen	18 000 omwentelingen	12 000 omwentelingen
watermolen	36 000 omwentelingen	48 000 omwentelingen
getijdenmolen	36 000 omwentelingen	4 000 omwentelingen
Mechanische maalderij	/	100 000 omwentelingen

Deze aanpassingen motiveert Mola als volgt:

- Mola stelt vast dat de windmolens, in tegenstelling tot de watermolens, steeds meer slechts met grote inspanning het vereiste minimum aantal

omwentelingen, zoals vastgelegd in het reglement 1992, behalen: vandaar verlaging.

- De snelheid van de omwenteling van de hoofdas van een rosmolen wordt sterk begrensd door de beperkte fysieke trekkracht van een paard (gemiddeld 2 à 5 "pk"/1,5 à 3,7 kW): vandaar verlaging.
- Watermolens kunnen eveneens zo goed als onbegrensd "losdraaien", vandaar verhoging.
- Getijdenmolens kunnen alleen maar functioneren bij aftrekkend getij van de Schelde, wat maar twee maal per etmaal (dus ook regelmatig 's nachts) gedurende telkens maximaal 4 uur plaatsvindt. Vandaar verlaging. De enige Getijdenmolen te Rupelmonde heeft sinds 1996 nog nooit het vereiste minimum aantal omwentelingen kunnen behalen.
- Mechanische maalderijen draaien op motor, steeds tegen aanvaardbare maximale omwenteling van de hoofdas. Vandaar hoog aantal minimum vereiste omwentelingen.
- Hiermee komt er ook gelijkvormigheid met de voorwaarden van de molendraaipremie die wordt uitgereikt door de Provincie West-Vlaanderen.

5.3. Digitaliseren van de procedures (Art. 4§3)

De procedure van aanvraag verloopt tot op heden nog volledig analoog, zonder gebruik te maken van de digitale mogelijkheden die sinds 2002 werden ontwikkeld. Vandaar het voorstel om de aanvraag ook digitaal als geldig te aanvaarden.

Gelieve dit ontwerpreglement en provincieraadsbesluit goed te keuren.

Gent, .

namens de Deputatie:

De provinciegriffier,
Steven Ghysens

De bevoegde gedeputeerde,
An Vervliet